wolnelektury.pl

Wacław Potocki

O fraszkach

Ta lektura, podobnie jak tysiące innych, jest dostępna on-line na stronie wolnelektury.pl.

Utwór opracowany został w ramach projektu Wolne Lektury przez fundację Wolne Lektury.

WACŁAW POTOCKI

O fraszkach

Poezja, Grzech, Ksiądz, Spowiedź

Spowiedałem[1] się księdzu na jubileuszu
Fraszek swoich. Ledwo to dójdzie jego uszu,
Upewnił mię[2] po śmierci za nie czyścem długim.
Skrupulat to. Znowu się spowiedam przed drugim.
Aż ten baje[3] o piekle. Tam do kata, rzekę,
Wolę, że się oczyszczę, niżeli upiekę.
Więc wróciwszy do domu na onę[4] pokutę,
Każę sobie założyć na kominie hutę[5].
Jeszcze się z nimi żegnam, ba, i nie bez żalu,
Nim je na swoje miejsce wyprawię do palu[6].
Aż mój stary przyjaciel we drzwi zakołace.
Do takiejli zniewagi twoje przyszły prace?
Nie czyń tego, Wacławie! o Muzy gra chodzi.
Wierzcie mi, żeć to u nich na potym zaszkodzi.
Z początku świata były fraszki, były żarty,
Byle w nich Bóg miał pokój. Czyli twoje karty
Treny tylko a wojny? Wiesz, że raz pogodno,
Drugi dżdżysto; raz ciepło, a drugi raz chłodno;
Raz dniem, drugi raz nocą niebo świat przeplata.
Podobała się Bogu taka alternata[7].
W twych księgach (bodaj ten mnich i z swoją przestrogą!)
Przy poważniejszych rzeczach fraszki ujść nie mogą?
Sławnym wierszem z żabami Homer[8] wojny mysze,
Nikczemnego komara Wirgiljusz[9] pisze.
Czytałeś Klaudjusza w uczonym Senece[10]?
Synezjusz[11] łysinę, Plutarch[12] tak dalece

Żart, Zabawa

[1] *spowiedałem* (daw.) — dziś popr.: spowiadałem. [przypis edytorski]
[2] *mię* (starop.) — dziś popr.: mnie. [przypis edytorski]
[3] *bajać* — opowiadać niestworzone historie, fantazjować. [przypis edytorski]
[4] *onę* (starop.) — dziś: tę. [przypis edytorski]
[5] *huta* — stos drzewa na opał. [przypis redakcyjny]
[6] *pal* — spalenie. [przypis redakcyjny]
[7] *aiternata* — odmiana. [przypis redakcyjny]
[8] *Homer* — najstarszy grecki poeta, wędrowny śpiewak, twórca dwóch ważnych dzieł: *Iliady* i *Odysei*. Ponadto uważa się go za autora poematu heroikomicznego *Batrachomyomachii*, czyli „wojny żabio-mysiej". [przypis edytorski]
[9] *Wirgiliusz* — Wergiliusz (Publius Vergilius Maro, 70–19 p.n.e.) był jednym z najwybitniejszych twórców rzymskich, napisał *Eneidę*. Uznawany jest również za twórcę poematu *Komar*. [przypis edytorski]
[10] *Seneka* — Seneka Młodszy (Lucjusz Anneusz Seneka, 4 p.n.e.–65 n.e.) był rzymskim pisarzem, poetą, retorem oraz przede wszystkim filozofem — wyznawcą stoicyzmu. Napisał satyrę *Udynienie boskiego Klaudiusza*. [przypis edytorski]
[11] *Synezjusz* — Synesius z Cyreny (ok. 373–413) był filozofem, poetą, ojcem Kościoła, biskupem. Napisał m.in. *Pochwałę łysiny*. [przypis edytorski]
[12] *Plutarch* — Plutarch z Cheronei (ok. 50–125) był greckim filozofem, historykiem, moralistą. Najbardziej znany z autorstwa żywotów sławnych ludzi starożytnej Grecji i Rzymu. [przypis edytorski]

Świerczka chwali, Heinsius[13], niżeli ci[14] zdrowszy
W rozumie chrześcijanin, księgę pisał o wszy;
Wielką Naso[15] miłości część swych rymów święci.[16]
Czytają i ludzie to oddają pamięci,
Co my żartem piszemy; chociaż nas stąd winią,
Toż sami księża, prawda, że nie wszyscy, czynią.
Źdźbła nam wyjmują, sami w oku mając kłody,
Bez małaby nie lepiej sobie radzić wprzódy.
Szkoda palić, lecz, wedle najpierwszej spowiedzi,
Niech przeczyści i niechaj autor je przecedzi.
Precz plugawe paskwile[17], precz przymówki głupie...
Acz[18] dziś ludzie na słowa połykają ślinki;
Pewnieć ich nie zawstydzą najgorsze uczynki.
Dałem sobie rozradzić; czemubyśmy radzi,
Wskok słuchamy; próżno się na racyje sadzi[19].

[13]*Heinsius* — Daniel Heinsius (1580–1655) był holenderskim filologiem, poetą, profesorem uniwersytetu w Lejdzie. Pisał po łacinie oraz w języku ojczystym. Napisał żartobliwą *Pochwałę wszy*. [przypis edytorski]

[14]*niżeli ci* — autorzy wymienieni wcześniej (Homer, Wergiliusz, Seneka, Plutarch), którzy byli poganami. [przypis edytorski]

[15]*Naso* — Owidiusz (Publius Ovidius Naso, 43 p.n.e.–18 n.e.) był jednym z najwybitniejszych, ale też ostatnich wielkich rzymskich poetów. Znany głównie z twórczości o tematyce miłosnej. Napisał *Sztukę kochania* oraz *Pieśni miłosne*, a także poemat epicki *Metamorfozy*. [przypis edytorski]

[16]*Sławnym wierszem z żabami…* — Potocki wymienia błahe wiersze znanych autorów: *Wojnę żab i myszy* Homera; *Komara* Wirgiliusza; *Klaudiusza* Seneki (satyrę na cesarza Klaudiusza); *Pochwałę łysiny* biskupa Synezjusza; *Świerczka* Plutarcha (co było pomyłką Potockiego); *Pochwałę wszy* skierowaną do ojców żebraków filologa holenderskiego Heinsiusza; wiersze o miłości Owidiusza. [przypis redakcyjny]

[17]*paskwil* — dziś popr.: paszkwil; utwór literacki mający na celu zniesławienie kogoś. [przypis edytorski]

[18]*acz* (starop.) — chociaż. [przypis edytorski]

[19]*sadzić* (starop.) — opierać się. [przypis edytorski]

Wszystkie zasoby Wolnych Lektur możesz swobodnie wykorzystywać, publikować i rozpowszechniać pod warunkiem zachowania warunków licencji i zgodnie z Zasadami wykorzystania Wolnych Lektur.
Ten utwór jest w domenie publicznej.
Wszystkie materiały dodatkowe (przypisy, motywy literackie) są udostępnione na Licencji Wolnej Sztuki 1.3.
Fundacja Wolne Lektury zastrzega sobie prawa do wydania krytycznego zgodnie z art. Art.99(2) Ustawy o prawach autorskich i prawach pokrewnych. Wykorzystując zasoby z Wolnych Lektur, należy pamiętać o zapisach licencji oraz zasadach, które spisaliśmy w Zasadach wykorzystania Wolnych Lektur. Zapoznaj się z nimi, zanim udostępnisz dalej nasze książki.

E-book można pobrać ze strony: http://wolnelektury.pl/katalog/lektura/potocki-o-fraszkach

Tekst opracowany na podstawie: Wacław Potocki, Wiersze wybrane, wyd. i oprac. Aleksander Brückner, nakł. Krakowska Spółka Wydawnicza, druk. W.L. Anczyca i Spółki w Krakowie, Kraków [1924].

Wydawca: Fundacja Nowoczesna Polska

Publikacja zrealizowana w ramach projektu Wolne Lektury (http://wolnelektury.pl). Reprodukcja cyfrowa wykonana przez Bibliotekę Elbląską z egzemplarza pochodzącego ze zbiorów BE. Utwór powstał w ramach "Planu współpracy z Polonią i Polakami za granicą w 2014 roku" realizowanego za pośrednictwem MSZ w roku 2014. Zezwala się na dowolne wykorzystanie utworu, pod warunkiem zachowania ww. informacji, w tym informacji o stosowanej licencji, o posiadaczach praw oraz o "Planie współpracy z Polonią i Polakami za granicą w 2014 r.".

Opracowanie redakcyjne i przypisy: Aleksander Brückner, Aneta Rawska, Katarzyna Dug, Magdalena Świekatoń, Marta Niedziałkowska.

Wesprzyj Wolne Lektury!
Wolne Lektury to projekt fundacji Wolne Lektury – organizacji pożytku publicznego działającej na rzecz wolności korzystania z dóbr kultury.
Co roku do domeny publicznej przechodzi twórczość kolejnych autorów. Dzięki Twojemu wsparciu będziemy je mogli udostępnić wszystkim bezpłatnie.

Jak możesz pomóc?
Przekaż 1,5% podatku na rozwój Wolnych Lektur: Fundacja Wolne Lektury, KRS 0000070056.
Wspieraj Wolne Lektury i pomóż nam rozwijać bibliotekę.
Przekaż darowiznę na konto: szczegóły na stronie Fundacji.